

Uddrag af interview med Barbara Kryger (initiativgruppen, kbh.).

Jeg er 35 år, bryggeriarbejder, det var jeg også i begyndelsen af 70'erne, dengang vi sloges for ligeløn. Min tilknytning til arbejderbevægelsen er den, at jeg selvfølgelig er organiseret som kvindelig bryggeriarbejder, og samtidigt faglig aktiv, dvs. tillidsrepræsentant for et område på Carlsberg og med i vores fagforenings bestyrelse. Min tilknytning til kvindebevægelsen var temmelig kortvarig men intens kan man nok sige. Jeg gik ind sammen med en pige fra den kgl. porcelænsfabrik og arbejdede i et par år i rødstrømpebevægelsen - men trak mig ud, fordi jeg syntes, den blev for indadvendt, og fordi jeg hellere ville lave noget det sted, hvor jeg arbejder.

Jeg er ikke medlem af noget parti, fordi - hvis jeg skulle melde mig ind i et parti, så ville jeg synes, at jeg skulle være aktiv, og det har jeg ikke tid til, da jeg har to små børn, men min sympati ligger omkring VS - SF. Jeg har ingen uddannelse.

Jeg kom ind i initiativgruppen - jeg diskuterede problematikken omkring den manglende ligeløn sammen med en anden bryggeriarbejder - vi fandt det fantastisk uretfærdigt - hun hedder Grete Sunde, og er nu på Hellsingør Skibsværft - vi diskuterede, hvordan vi kunne starte debatten og kampen, for vi syntes, hverken vores egen fagforening eller Kvindeligt Arbejderforbund var særligt aktive omkring spørgsmålet. Den officielle grund de - her tænker jeg på De Kvindelige Bryggeriarbejderes Fagforening, Kvindeligt Arbejderforbund og tobaksarbejdernes formand, Ella Jensen - den grund, de brugte, var, at ligelønnen ville stille kvinderne dårligere overfor arbejdsgiverne, for så ville arbejdsgiverne vælge mænd og ikke kvinder - de brugte de som argument over for os.

Vi startede altså sådan en gruppe - omkring 70 - vi tog kontakt med nogen piger, der også var med til at starte VS, for vi var usikre på, hvordan parolerne skulle være, når vi gik ind i kampen for ligeløn - vi mente det ville være forkert at kræve lige løn for lige arbejde, når alle og enhver ved, at mænd og kvinder ikke har lige arbejde. Det blev en dårlig erfaring for os, at kontakte mere 'bevidste' kvinder, de var fulde af forbehold og betænkeligheder, så vi nåede aldrig nogen vegne eller frem til nogen klare svar - desværre endte Kvindeligt Arbejderforbund jo med at gå ind i de

paroler om lige løn for lige arbejde, og derfor har de aldrig reelt opnået ligeløn.

Jeg startede initiativgruppen sammen med Grete Sunde. Jeg var dengang sæsonarbejder på Carlsberg og hun var fuldtids, vi tog kontakt med nogen andre bryggeriarbejdere og rødstrømperne og i perioder også med Dansk Kvindesamfund og Thilderne. Det med Dansk Kvindesamfund og Thilderne var nu ikke nogen særlig god erfaring. Og så tog vi kontakt med kvinder fra andre arbejdspladser.

Dansk Kvindesamfund og Thilderne, de var meget gode at snakke med, men de var hante - rødstrømperne derimod, de var en god erfaring, de lærte os - ikke så meget omkring paroler og om hvordan kravene skulle stilles - men mere omkring at være aktiv, at turde lave demonstrationer, at lave blade og holde møder og alt det praktiske med plakater. Rødstrømperne var en væsentlig grund til at hele den udadvendte aktivitet lykkedes så godt, som den gjorde, også den store demonstration i '71 - den var rødstrømperne, den praktiske arranger af. Vi startede med at holde møderne hjemme hos mig, indtil der blev for småt, og der kom også sådan nogen damer fra DK, men det samarbejde holdt ikke. Jeg selv blev i gruppen til den gik i opløsning, vi tog ud og holdt foredrag o.lign. efter '73 og så tilsidst lavede vi en mere uformel gruppe med nogen af pigerne fra den kgl. porcelensfabrik og Dagmar Andreasen.

KL: Var du med til at lave et stort møde i Folkets Hus på Enghavevej?

Ja - det store møde, det var jeg med til at lave, vi var bl.a.

Birthe Barker, Grete Sunde, Anne-Margrete Jærrel fra den kgl. - flere kan jeg ikke huske.

KL: Gik du ind i rødstrømpebevægelsen før ligelønskampen?

Jeg gik ind i rødstrømpebevægelsen før ligelønskampen, fordi jeg syntes at kvindernes situation var urimelig både på arbejdsmarkedet og alle andre verne. Jeg var med næsten fra starten. Jeg gik ind, dengang der var de skanderier med den gruppe Ulla Bahlerup var i - og hvor 'individ og Samfund' gik ind som basisgruppe. På det tidspunkt havde de første aktioner - strejket og Charlottenborg-udstillingen - vist fundet sted. Noret af det første jeg var med til, var aktionen på Rådhuspladsen 1. maj, hvor vi

erobrede talerstolen fra Thomas Nielsen, det var i '70, vi cyklede 8 stykker op på talerstolen, sådan så de skulle hive en ned ad rænnen, så hende, der skulle sige noret, fik sagt mest muligt. Og så fik vi task, nej - hvor fik vi task - de havde sådan noren bodguards med, sådan nogen fyre, der sparkede og slog - en fik smadret sine briller, en anden tissede blod i flere måneder p.gr. af slag i nyrene. Det var Karen Jespersen - hende, der senere skrev i Politisk Revy - der talte.

Så flyttede socialdemokraterne indendørs næste år, og så er de så senere begyndt at gå i fælledparken. Men først var vi faktisk blevet inviteret - til at gå foran med røde hatte og røde strøpper på, det sagde vi, at det ville vi godt, hvis vi fik vores paroler med og taler-tid på rådhuspladsen, men vi var jo noret fornærmede over udstyret - men vi måtte ikke få taletid og parolerne ned - vi kunne godt pynte, men parolerne skulle vi lade blive hjemme. Så besluttede vi at ta' ordet selv - og det fik jo egentlig meget godt, for bagefter var det vores tale pressen ontalte og ikke så meget af hvad Thomas sagde.

KL: Kan du fortælle mere om initiativgruppen - hvornår var I?

Til de fleste af møderne kom der et par stykker fra hver arbejdsplads, et par stykker fra rødstrømperne og et par thilder - nu kommer jeg i tanke om hvem, der garanteret har en masse materiale - Lone Christensen - hun var akademiker, hun læste ... græsk, tror jeg, hun er vist blevet gymnasielærer - hun var den, der holdt meget sammen på gruppen tilsidst.

Og så spørger du, om gruppens arbejde fik direkte effekt i forhold til bedre lønforhold - m.h.t. os på bryggerierne, vi har reel ligeløn, selv om vi har kvindepladser og mandpladser, men vi har samme tillæg osv. og så kører vi med fællesakkord, et helt tapperi kører på samme akkord.

Jeg mener, at vi var den væsentligste årsag til at Kvindeligt Arbejderforbund blev nødt til at rejse kravet og stå bag det, på trods af den store modstand. Jeg glemmer aldrig Ella Jensen, formanden for tobaksarbejderne, der var meget negativ over for os, hermed mener jeg os i initiativgruppen, men også de andre rundt omkring, der rejste kravet; de, der stillede kravet til de kvindelige repræsentanter i fagbevægelsen. Men der var også nogen, der skiftede hest undervejs - bl.a. vores egen fagforeningsformand.

M.h.t. om det var ligelønskampen, der fik organiseret kvinderne - jeg

tror, det var arbejdsledelsen, der fik organiseret kvinderne og jeg tror, at det ravnede kvindebevægelsen dengang. Nu vil jeg kritisere kvindebevægelsen for at være blevet for privat og navlebeskuende, det er blevet til noget morsomt, det mest positive vi oplever nu, det er Grevinde Danner.

Det har haft betydning på den måde at vi har fået selvtillid. På den måde kan man godt sige at kampen styrkede vores organisationer, vi er blevet mere selvbevidste, mere kravende, mere aktive, sådan en udvikling stattede rødstrømperne - og det ved jeg ikke om de gør mere, altså giver kvinderne rammer for at blive bevidste og lærer dem at formulere sig og at få en forståelse for deres egen situation og det er en forudsætning for at få en forståelse for større sammenhænge - for at blive en god socialist. Jeg ved ikke om rødstrømpebevægelsen giver rammer for sådan en proces mere - men så skal man også tilbage til arbejdspladserne og arbejde ud fra de nye erfaringer, man har fået, det må da være det, det handler om.

Jeg er ikke aktiv mere, men det er selvfølgelig også fordi, jeg har fået to børn, jeg har ikke tid - men hvis jeg havde tid ville jeg nok gå til nogen møder og være med til specielle ting.

Denne skete der et enormt bevidsthedsskred for mig, jeg fik samling på min person, jeg blev mere modig, jeg opdagede, at jeg kunne en masse, som jeg ikke troede, jeg kunne, og jeg fik lavet nogen ændringer på hjemmefronten som min mand ikke kunne holde ud, så vi blev skilt - og det var meget godt - efter 6 år - da jeg endeligt blev skilt, kunne jeg ikke forstå hvordan jeg kunne holde det ud.

Men det har også betydet meget for mig i mit senere faglige arbejde. Vores lokale faglige klub kører meget med de samme omgangsformer som kvindebevægelsen har, bløde møder, sludremøder, ordet går rundt, alle siger noget, alle tager med, alle er med. Alle kan noget, ikke at alle kan det samme, men når vi laver noget er alle med, vi prøver at løfte hinanden stærke. Det har vi lært af rødstrømper, den måde at omgås andre kvinder på. Det er jo irriterende for vores mænd, for vi vil hellere være sammen med os selv, så de kalder os knopper alle sammen - når vi er på kursus, så går vi ned og besætter billardt - det kan de ikke klare, men det er ikke for at provokere, det er fordi vi har det rart sammen, vi har lært ikke bare at være rettet mod mænd. Den tone er generel for

vores fagforening. Vi bruger heller ikke RUF mere, når vi skal lave kurser - vi laver dem selv.

KL: Sådant som du snakker om det - sådan virker KAF da ikke?

Sådan virker de heller ikke, vi er meget forskellige, vi er jo heller ikke medlemmer af LO, vi vil beholde vores suverænitæt, netop fordi vi ikke bryder os om den måde, det hører på andre steder. Det ville være bedre for kvinderne de andre steder, hvis de hørte ligesom os.

KL: Er der et modsætningsforhold mellem de mandlige bryggeriarbejdes fagforening og så jeres?

Der er et modsætningsforhold mellem vores formand, den ene er socialdemokrat og den anden SF'er, de kan ikke være i stue sammen, og det lider vi alle sammen under. Men ude om har vi et godt samarbejde, meget godt endda - mændene har lært at acceptere os, f.eks. i tillidsmandsgruppen, der er pigerne den unge generation og mændene mellem 50 og 60. De havde i begyndelsen meget svært ved, at sådan nogen grønne toser kunne mene noget om noget og syntes slet ikke vi var værdige til at sidde i en tillidsmandsgruppe, på den anden side syntes vi, at de var nogen gamle mænd, som vi overhovedet ikke kunne have respekt for. Men efterhånden har vi lært at bruge hinanden.

KL: Ville du gå ind i sådan en gruppe igen - som initiativgruppen?

Ja, hvis jeg havde tid, jeg har ingen dårlige erfaringer der - min kritik af rødstrømperne går på en helt anden led.

KL: Hvornår sik du ud af rødstrømperne?

Jeg brød ikke med rødstrømperne, det var en langsom proces, jeg vendte mig andre steder hen, jeg var vel ude af RKB i 74 - da jeg fik mit første barn og blev tillidskvinde. Da jeg startede herude, dengang jeg var gift med den første, da var det for at tjene til lidt ekstra, vi havde en billig lejlighed, så jeg behøvede ikke at arbejde hele året. Dengang kunne man få arbejde herude, hvis man ville - så jeg tog arbejde, når jeg manglede penge og så gik jeg hjemme ind i mellem og det var det der gav mig mulighed for at være meget aktiv i RSB.

Det med at være med i sådant samarbejde igen, jeg tror ikke det bare ville være mig, der ville gå med, jeg tror hele fagforeningen ville gå med,

vi har været meget aktive omkring specielle kvindeting som f.eks. fri den første dag ved et barns sygdom, det er noget specielt for os, som vi ikke kunne trække Kvindeligt Arbejderforbund med til, de er fantastisk sløve.

KL: Noget af dette kunne vel skyldes at bryggerierne regner med at have Fredericia 2 lignende her om nogen år - og så kan det vel være ligemeget ?

Ja - ja - måske - men det, at det kommer et par år før på bryggerierne end det kommer ad lovgivningens vej, det giver PR, og det ser de meget på - noget andet er, at vi selvfølgelig har lettere ved at få kravene igennem, fordi vi har en rig arbejdsgiver.

Interviewet fandt sted på Carlsberg 19.dec. 1980